

LBRIS

We know
books

SILVIU MĂCRINEANU

COLB

EDITURA

CREATOR

BRAȘOV 2025

CUPRINS

CAPITOLUL I
STÂNA · 11

CAPITOLUL II
BASARABIA · 25

CAPITOLUL III
NUNTA · 54

CAPITOLUL IV
MOARTEA
LUI DINU IORDAN · 65

CAPITOLUL V
JURĂMÂNTUL · 74

CAPITOLUL VI
ILIE, VULTURUL ZĂGAN · 81

CAPITOLUL VII
CĂLUGĂRUL TOMA · 93

CAPITOLUL VIII
PROFIRA · 110

CAPITOLUL IX
PETRACHE · 117

CAPITOLUL X
ARMINDENI · 130

CAPITOLUL XI
BUBU · 149

CAPITOLUL XII
SARA · 157

CAPITOLUL XIII
DOBROGEA · 170

CAPITOLUL XIV
FILOZOFIE DÂMBOVIȚEANĂ · 176

CAPITOLUL XIV
MUSAFIRI
NEPOFTIȚI LA STÂNĂ · 187

CAPITOLUL XV
UCENICUL BOLȘEVIC · 195

CAPITOLUL XVI
A LUI ACADEMICU · 205

CAPITOLUL XVII
RĂPIREA · 219

CAPITOLUL XVIII
PĂDUREA ÎNSÂNGERATĂ · 227

CAPITOLUL XIX
COLB DE BĂRĂGAN · 240

CUVÂNT ÎNAINTE

Voi începe acest *Cuvânt înainte* cu o mărturisire: nu sunt scriitor! Sau, mai bine zis, nu mă consider scriitor. În mintea mea, scriitorul este o persoană *tobă de carte*, care scrie după un plan riguros stabilit, folosind în mod conștient mijloace literare și figuri de stil specifice domeniului, pe care le mânuiește cu măiestrie, având drept rezultat o operă fin șlefuită, menită să-i producă cititorului o satisfacție deosebită atunci când o lecturează. Dacă nu sunt scriitor, atunci ce sunt? veți întreba. M-am considerat întotdeauna un povestitor. Pentru că am fost obsedat din fragedă pruncie de povești. Neavând bunici care să-mi spună povești minunate și multe, am învățat să citesc înainte de a merge la școală, pentru a putea accesa poveștile din cărți. Și în ce lume minunată am intrat...

Dar am rămas în continuare atras de poveștile celor din jurul meu, scormonind, punând întrebări, cerând lămuriri, încercând să învăț câte ceva din fiecare poveste. Și purtând poveștile mai departe, împărtășindu-le cu alți oameni, oriunde mi se ivea prilejul. Și rugându-i, de câte

ori se putea, să nu întrerupă șirul și să le transmită și altora. Prin viu grai sau prin scris, numai să o facă.

O poveste hasidică ne pomenește despre un rabin bătrân care, atunci când simțea nevoia să ceară sprijinul pentru comunitatea sa, mergea într-un loc sacru dintr-o pădure, aprindea un foc și se ruga la Dumnezeu. Care-l ajuta, de fiecare dată. Succesorul său nu știa să aprindă focul, dar mergea în locul sacru, se ruga, iar ajutorul divin venea. Urmașul celui de-al doilea rabin nu mai știa care era locul sacru, așa că mergea la marginea pădurii și se ruga Domnului, care-l asculta. Al patrulea rabin din șir nu mai știa nici rugăciunea, dar el le povestea oamenilor despre primul rabin, care mergea în locul sacru, aprindea un foc și se ruga pentru ei. Și comunitatea beneficia în continuare de bunăvoința lui Dumnezeu.

Prietenii mei știu că am început să scriu prin a pune pe hârtie poveștile familiei mele, din dorința ca urmașii mei să nu trebuiască să facă activitate detectivistică pentru a le afla, așa cum am făcut eu cândva. Astfel s-a născut volumul de memorialistică „Privirea spre cer”, apărut la Editura Celebris 2008, din Constanța, în anul 2019. Încurajat de aprecierile celor ce l-au citit, am continuat să scriu, aplecat asupra destinului bunicului meu ardelean, Ion Guiu, care a avut o viață spectaculoasă. Rezultatul a fost „Pași în penumbră”, un roman în care povestea acestuia se împletește cu cele ale altor oameni deosebiți, Mihai Guiu și Ariton Pescariu, luptători din umbră împotriva bolșevismului în timpul Primului Război Mondial. Apărut la Editura Creator, în anul de grație 2022.

În prezentul volum, viața lui Ion Guiu, cel strămutat de nevoie din Covasna în Regat, continuă să se desfășoare în agitata perioadă interbelică. Cu noi provocări, multe dintre ele neașteptate, cu bucurii și tragedii, ca orice viață de om simplu supus capriciilor vremurilor. Trebuie să fac aici o precizare legată de Ilie Guiu, zis *a lui Bizon*, rudă îndepărtată a noastră, care i-a stat alături la stână și în viața de vâlcelean. Numele său real era Ion Guiu, adică același cu al bunicului meu, ceea ce m-a forțat să-l botez Ilie, pentru a nu zăpăci cititorii cu doi eroi ai cărții care să aibă același nume. Urmașii celor doi Gui viețuiesc încă aproape de Balta Albă, în comuna Vâlcelele, din județul Buzău, scriindu-și propriile povești de viață.

Sunt multe povești de viață în acest roman, sunt multe personaje reale și doar câteva închipuite. Sper ca toate să vi se pară interesante, chiar dacă vin dintr-o perioadă istorică de care ne desparte aproape un secol, lucru care ar putea să nu stârnească interesul unor cititori mai tineri. Cu toate acestea, unele sunt de o neașteptată actualitate, raportate la modul în care a evoluat România în ultimii ani.

Sunt dator să mulțumesc unor oameni care, uneori fără să știe, au ajutat la scrierea acestei cărți. În primul rând, îi mulțumesc Florentinei Teacă, autoarea unor cărți fascinante despre locuitorii din Voineștii Covasnei, localitatea de origine a bunicului Guiu. Cărțile ei m-au ajutat să mă reconectez la origini, să regăsesc un mod de viață pe cale să se piardă definitiv, cel al mocanilor covășneni. Îi mulțumesc aici și lui Vlad Cubreacov, fiu al melegurilor basarabene, care m-a reintrodus în

lumea specială a porecelor de la țară, prin intermediul studiului său referitor la porecele folosite în Crihana Veche, Cahul. Rătăcind printre porecele familiare din studiul său, m-am simțit din nou copilul lui *Costică a lui Cireașă*, din Obrejița.

Și le mulțumesc tuturor celor care – într-un fel sau altul – mi-au transmis poveștile lor de viață, de-a lungul timpului, prin diferite canale, constituind o nesecată sursă de inspirație pentru scrierile mele. Unii s-ar putea să recunoască fragmente din ele în această carte, sper să nu se supere pentru împrumut, esențial este ca poveștile să fie duse mai departe.

Pentru că atunci când scrii ai nevoie și de o oglindă, în care să-ți vezi reflectată scriitura, trebuie să vă spun că pentru asta am beneficiat de ajutorul prietenesc al unor oameni deosebiți: Steliana Dului-Bajdechi, Marius Dobrin, Delia Bucos, Vasile Trandafir și Kosta Dica, ce au găsit timp să citească fragmente de roman și să-mi spună deschis părerea lor despre ele. Vă mulțumesc respectuos, oameni buni.

Și închei șirul mulțumirilor cu cele adresate editurii Creator și angajaților săi, care s-au îngrijit – cu deosebită atenție – ca această carte să apară și să ajungă la cititori, gătită în veșminte frumoase.

Săvârșitu-s-a!

SILVIU MĂCRINEANU

CAPITOLUL I

STÂNA

Stâna era așezată pe vârful unei mici coline, mai mult ghicită, aflată destul de departe de sat, dincolo de văi. Locul fusese ales pentru că, în apropierea sa, un izvor firav își trimitea apa către cea mai apropiată baltă, ascuns privirii de un pălc de arbuști țepoși și mă răciniș. Pe întinderea uscatului Bărăgan, izvoarele erau destul de puține, așa că erau cu atât mai mult prețuite. Construcția din bârne fusese făcută de un meșter priceput, care folosise pentru asta o bună parte din lemnul uscat ce-i umplea curtea. Avea două încăperi mari, una în care se închea cașul, iar cealaltă unde-și găseau odihna păstorii. Ferestrele erau mici, îngrijit lucrate, acoperite cu obloane din lemn. Dar ceea ce stârnea mirarea privitorilor era acoperișul, acoperit cu o șindrilă lungă și lată, cum doar în satele de munte mai puteai vedea.

Satul se ghicea ca o linie verde subțire la orizont, deasupra căreia – ca o săgeată palidă – se ițea turla bisericii. Dacă te uitai spre miazănoapte, puteai vedea la mare depărtare vârfulurile munților împăduriți, asemeni

dinților unui fierăstrău uriaș. În rest, în orice parte ai fi privit, ai fi văzut doar o câmpie prăfoasă, pârjolită de soare. Asta făcea ca stâna să pară o insulă izolată, purtătoare de viață, în mijlocul unui ocean pustiu și neînsuflețit.

În fața stânii stătea un bărbat care trăgea cu pauze mari dintr-o țigară, răsucită cu mâna, în timp ce privirea îi părea lipită de satul îndepărtat. Deși era în mod evident într-o pauză de la treburile gospodărești, ținuta sa rămânea dreaptă, iar umerii erau trași ușor spre înapoi, de parcă s-ar fi pregătit să reia în scurt timp o defilare prin fața unui public pretențios, pe care ar fi întrerupt-o doar pentru o pauză de fumat. Chiar dacă fața sa era arsă de soare, tenul său alb precum laptele se întrezărea de sub gulerul cămășii de in. Pe creștetul capului purta o pălărie neagră, cu bor mic, care îi dădea un aer puțin năstrușnic. Mustața bogată, tunsă recent, precum și sprâncenele stufoase îi împrumutau chipului său un aer de hotărâre și siguranță. Dar ochii săi căprui, în care licărea o lumină caldă și profundă, trădau faptul că bărbatul era totuși unul dintre acele suflete mari, gata oricând să-i ajute pe ceilalți și să încerce să mai îndrepte din relele lumii.

Ion Guiu îl chema pe păstor, iar numele lui de familie stârnise mirarea oamenilor din satul ascuns printre salcâmi firavi, având ulițele acoperite de un strat gros de colb, pentru că nu-l mai întâlнисeră până atunci. Era un nume pe care-l auzai doar peste munți, în zona Covasnei, de unde venise și purtătorul său, înainte de Marele Război. Vâlcelenii se obișnuiră repede cu el și îl

primiră cu inima deschisă printre ei, bucuroși că acum aveau de unde cumpăra caș, fără a mai fi nevoiți să meargă la oraș pentru asta. Iar câțiva dintre ei și-l apropiară chiar mai mult, putând depune mărturie despre firea și felul său de a fi.

El era omul căruia îi plăcea, în primul rând, să spună și să i se spună adevărul. Minciuna îi dădea o stare de rău, parcă-l apuca și o mâncărime de piele când o auzea, așa că îi recunoștea cu ușurință pe practicanții săi. Apoi mai era și un om căruia îi plăcea să râdă. Orice întâmplare se putea lesne transforma într-un prilej de veselie pentru el. Asta nu însemna că râdea chiar aiurea, ca *proasta-n târg la lingurile de lemn*, cum zicea o vorbă din bătrâni. Nu. Îi plăcea mult să râdă cu și despre oameni.

Obișnuit cu viața de păstor care însoțește turma pe câmpuri și dealuri fără să zărească prea mulți semeni de-ai săi în cale, întâlnirea cu oameni străini îi stârnea o curiozitate nestăvilită. Vorbea destul de puțin cu aceștia, dar ochii săi îi cercetau cu neastâmpăr, din cap până-n picioare, observând, cântărind, ghicindu-le felul de a fi după cum călcau, vorbeau, se îmbrăcau sau râdeau. Apoi, când găsea ceva demn de remarcat în comportamentul sau aspectul cuiva, nu rata ocazia de a-l sublinia când vorbea cu ai săi, apropiați, prieteni, rude sau ciobani. Îi aducea pe străini în discuție, prezentându-și observațiile într-un mod amuzant, dar binevoitor. Iar umorul său blând niciodată nu intenționa să rănească sau să jignească, ci mai degrabă să aducă zâmbetul pe buzele celorlalți.

— L-ați văst pe ăla care pășea ca un cocostârc pe Balta Albă, de-o vint să cumpere caș de la noi?

Sau:

— Ȃla cu buză de iepure avea un răs de ziceai că se războiesc pietrele de la moara lui Sterpu, când macină urluială din aia mare.

Și după fiecare astfel de descriere aruncată în vorbă începea să râdă, însă râsul lui era mai degrabă schițat decât un hohot zgomotos. Mai mult îi râdeau ochii când făcea astfel de descrieri, dovadă că făcea parte din acea rară categorie de oameni capabilă să transmită stările sufletești cu ajutorul privirii. Prietenii se distrau și îi împărtășeau amuzamentul, convinși că descrierile sale nu erau făcute niciodată cu răutate, doar că el avea darul ăsta de a caracteriza omul într-o singură frază, scoțând în evidență o însușire deosebită a sa.

Însă lui Ion îi mai plăcea să râdă și atunci când soarele ieșea dintre nori, alungând frigul și umezeala, când ploaia care-l murase până la piele se oprea brusc și definitiv, când stelele împânzeau cerul de vară sau când greierii și cosașii se întreceau să dea concert în liniștea nopții. Râdea și când rupea o floare de păpădie, suflând puternic în ea, iar semințele acesteia plecau în zbor spre Ardealul mult dorit. Sau când umbra sa i-o lua grăbită înainte pe câmpuri, împinsă de la spate de soarele ce se înălța pe cer, de parcă ar fi vrut să ajungă prima la odihna binemeritată.

Îl fermeca totodată modul în care iarba, răscolită dimineața de opincile sale și de copitele oilor, șoptea într-un mod liniștitor, îndemnând la drum lung și fără de griji. Spre prânz, când soarele era sus pe cer, se uita la joaca umbrelor păsărilor care zburau deasupra șesului

prăfuit, ca la o peliculă alb-negru, așa cum și văzuse el de câteva ori, când pășise sfios într-o sală de cinema. Poveștile de pe ecran îl fascinaseră într-un fel în care doar basmele butului Guiu, bunicul său, mai reușiseră s-o facă. Când filmul se termina, iar în sală se aprindea lumina, îi venea să chiuie și să-și arunce pălăria în aer, de bucurie că fusese martor la așa întâmplări extraordinare. El rămânea convins că ceea ce văzuse pe ecran se întâmplase aievea, undeva, într-un spațiu nedefinit, unde cel ce făcuse filmul reușise să tragă cumva cu ochiul și să immortalizeze faptele pe peliculă.

Erau și momente – rare, ce-i drept – în care râsul îl părăsea pe Ion. Cel mai des se întâmpla asta de câte ori trecea noaptea pe lângă Balta Albă, amintirea nopții în care Ceasul Rău era s-o prindă pe Chira lui, ca să o ia pe celălalt tărâm, făcându-l să simtă un fior rece în inimă, iar mâna stângă să pipăie dintele Fârtatului lup, ce-i atârna la gât prins pe fir de borangic. Acestea erau printre puținele momente de slăbiciune ale sale, căci în rest obișnuia să spună, dar și să se comporte, precum spunea cu următoarele vorbe:

— Când ești păstor, nu te sparie nici umbrele nopții, nici văitatul cucuvealei, nici strigătul vreunei fiare, nici alte zgomote nedeslușite ale nopții. Poate doar urletul lupului, dacă tu crezi că nu-i doar unul și ți-i teamă că n-or face față câinii.

Predispoziția sa către veselie nu însemna că toate lucrurile legate de îndeletnicirea sa de zi cu zi îi erau pe plac. Unul dintre cele neplăcute fiind frigul dinaintea ivirii zorilor, care te făcea să te simți ca și cum ai fi pierdut

și ultima fărâmbă de putere. De aici obiceiul său de a sări brusc în picioare, la trezire, de a se dezbrăca la bustul gol, fie iarnă sau vară, de a se spăla cu apă rece sau zăpadă, dornic să arunce ultimele petece de somn de pe trup și minte. Nu-i mai plăcea nici faptul că drumurile sale lungi îl țineau departe de cei dragi, de rude și prieteni, cu care degrabă ar fi stat la povești ceasuri întregi, mai ales seara, la lumina tremurândă a lămpii, iar mai apoi – de ce nu? – chiar și pe întuneric.

Deși născut la poalele muntelui, lângă pădurea întunecată ale cărei crengi parcă șopteau povești când le agita vântul, Ion descoperise că el era mai degrabă un om al spațiilor largi, al câmpiilor întinse cât vezi cu ochii, pe care nu le puteai asemăna, în nemișcarea lor veșnică, decât cu marea cea mare, care ființa de mii de ani între aceleași hotare. Precum corăbierii care străbăteau necuprinsele ape ale mărilor, cu mâna pe cârmă și cu mintea visând la locurile de acasă, la familiile și prietenii ce-i așteptau acolo, sau la vreo vădană prietenoasă din vreun port obscur, tot așa tânărul nostru se mișca pe cărări nedeschise în iarba arsă de vânt a câmpiei Bărăganului, cu un ochi la turmă și altul spre depărtările de la orizont, visând în timpul acesta la toate lucrurile plăcute pe care și le-ar fi dorit retrăite.

Marea, acea fascinantă strânsură de ape îngemănate, vâluind după cum o dorea vântul, nu îi era cu totul necunoscută păstorului covășnean. Să tot fi avut vreo doisprezece ani când butul îl luase cu el în primul său

drum către Dobrogea. Băiatul ținea bine minte anul respectiv, nu numai pentru că atunci fusese acceptat alături de adulți, socotit astfel suficient de matur ca să primească însărcinări ca toți ceilalți din ceată, chiar dacă mai pe măsura vârstei sale, ci și pentru că anul respectiv fusese greu pentru România, pe care o străbătuseră cu grijă, dinspre cea mai nouă provincie a sa spre casă.

În anul respectiv, țăranii din nordul Moldovei se răscolaseră, disperați de întârzierea semnării învoielilor agricole dintre ei și arendașii moșierilor. Scânteia plecase de pe o moșie arendată lui Mochi Fischer, cel care aproape nu mai știa numărul moșiilor pe care le avea în arendă. Oameni strecurați peste graniță de vecinul austro-ungar, precum și studenți socialiști veniți din Rusia, umblau prin sate și ațâțau focul, îndemnând la răsturnarea orânduiri. Cei doi vecini mari și lacomi adunaseră trupe la granițele României, așteptând cel mai mic prilej să intervină într-o țară care sperau să devină de necondus. Guvernul român expulzase peste opt sute dintre supușii străini dovediți ca agitatori, neputând să-i pedepsească cu un glonț, cum ar fi meritat, de frica armatelor staționate în jurul provinciilor sale. Și, în disperare de cauză, însărcinase armata să intervină împotriva răsculaților. Tragică întâlnire, între țăranii nemulțumiți și fiii lor îmbrăcați în haină militară. Aproape o mie și opt sute de oameni plătiseră cu viața revolta, care zguduise regatul din temelii. Un an atât de nenorocit Ion chiar nu avea cum să-l uite.

Butu Guiu îi spunea mereu nepotului să stea cu ochii în toate părțile și urechile larg deschise, ca să afle cât mai

multe lucruri folositoare, dar niciodată să nu se repeadă să judece ceva dacă nu știe suficient de multe despre lucrul respectiv. Ionică asculta cu osârdie învățămintele bunicului, chiar dacă îl enervau câteodată, când îi erau repetate prea des. Dar odată crescut mare, descoperise că butul avea dreptate în a-l bate la cap privind judecata fără părtinire. Stătuse de vorbă, la un pahar de vin, la vreo șapte-opt ani după răscoală, cu un bărbat dintr-un sat de-i zicea Sihlea, așezat undeva între Râmnicu Sărat și Focșani. Dintr-una într-alta, vorba ajunsese și la evenimentul respectiv, încă proaspăt în memoria românilor din regat. Ionică îl întrebase, curios să afle părerea unuia dintre cei care trăiseră întâmplările, cum fusese la ei în sat în 1907. Sihleanul, căruia vinul roșu părea să-i fi aprins obraji, se uitase lung la el, apoi grăise liniștit:

— Pai, cum să fi fost, măi fecior? Bine n-a fost, după cum bănuie. Satul nostru este moșie veche a boierilor Sihleni, iar coana Elena, ultima din stirpea ei, s-a măritat cu unul din boierii Grădișteni. Au grijă chiar ei de moșie, n-au arendat-o nimănui, cum fac mulți boieri în zilele noastre, dându-le pe mâna ovreilor sau grecoteilor. Bine ne-am înțeles cu răposatul boier Zamfirache Sihleanu, mort, săracul, la scurt timp după ce i-a murit feciorul de tânăr, fecior ce avea darul de a rânduie stihuri. Bine ne înțelegem și cu boierul Grădișteanu. Boierii ne-au făcut biserică mândră în sat, durată după mintea unui meșter talian. Ne-au făcut și școală pentru copii, cu două odăi pentru fete și două odăi pentru băieți. Au adus și învățători de prin Ardeal, să ne învețe carte copiii.

Iar învoielile agricole le facem în fiecare an în bună înțelegere, ca să putem trăi cu toții.

Așa că atunci când au început zvonurile despre răscoală, am fost cu toții turburați. Apoi văpaia se apropia, iar veștile despre omoruri, necinstiri de femei și pus de foc la pătule și conace ne-au turburat și mai tare. Până într-o zi când un jandarm din Plainești, de pe moșia boierului Plagino, călărind pe deșelate și speriat de moarte, a dat năvală în sat strigând că vin răscuțații către Sihlea. Când am auzit, am pus mâna pe furci, topoare și coase și ne-am adunat în piață, la fântână. Toți bărbații în putere erau acolo, în timp ce femeile strângeau copiii de pe uliți și-i băgau cu forța în case. Jandarmul din sat, Ion Făcăleț, a venit către noi cu pas măsurat și ne-a întrebat pe față:

— Ce aveți de gând oameni buni, de ce v-ați strâns aicea?

I-a răspuns Gheorghe Sergentu, gospodar de frunte la noi în sat, ținut la mare cinste de toți oamenii, mai ales că se luptase cu turcii la Plevna, de unde venise înapoi cu medalii și grad militar.

— Apăi, măi Ioane, noi n-o să stăm să ne uităm cum niște venetici de nu știu unde și-or bătea joc de avearea boierului nostru. Noi cu boierul ne înțelegem, el cu ale lui, noi cu ale noastre, da-i mai bun traiul aicea decât pe multe moșii pe unde-am mai fost și noi.

— Așa, care vă să zică, a zis jandarmul, luminându-se la față. Atunci stați să-mi iau pușca, apoi om merge. Îmbrăcați-vă bine, să nu degerați cât om avea de așteptat.

Și i-am așteptat, măi fecioraș, la vreun kilometru de sat, în câmp, spre Plainești. Au venit cu zarvă mare, mulți dintre ei băuți bine, înarmați fiecare cu ce-o găsit, dar cu făclii aprinse în mână, pregătiți să pună foc. Eram mai mulți decât ei, așa că s-au oprit cam deodată în fața noastră, la vreo sută de pași. Printre ei erau și vreo doi în haine de orașeni, ce se țineau mai la coadă, grijulii, dar se auzea cum îi ațâtau pe ăia înfierbântații.

Făcăleț, jandarmul, a ieșit în fața noastră cu arma atârnată de umăr, și-a așezat chipiul mai bine pe frunte, apoi a glăsuit:

— Ce vreți voi și ce căutați în satul nostru, veneticilor?

— Răzbuneală vrem, să le luăm gății boierilor, să le necinstim muierile și să dăm foc strânsurii lor, după ce voi oți lua ce vreați din ea! Așa a răspuns un om mătăhălos, cu barbă neagră și sprâncene înfoiate, ce ținea în mână un topor cu coada lungă.

— Așa, care vă să zică? Îl știți pe boierul nostru? V-a făcut vreun pocinog?

— Ba nu-l știm, da' toți boierii sunt la fel de răi. Haideți cu noi, să-i facem felul.

— Ete că nu vrem, a răspuns răspicat Făcăleț. Fiți atenți la ce vă spun eu acum: faceți cale întoarsă și uitați drumul către Sihlea, că aici nu sunteți bineveniți. Socotelile noastre cu boierul ni le facem singuri, în fieșce an, n-avem nevoie să veniți voi să ne învățați cum. Haida, cale întoarsă, până nu tăbărâm pe voi și vă facem arșice.

Și rostind vorbele astea, a dat pușca jos de pe umăr, a băgat cartuș pe țeavă și a îndreptat-o spre matahala de om